

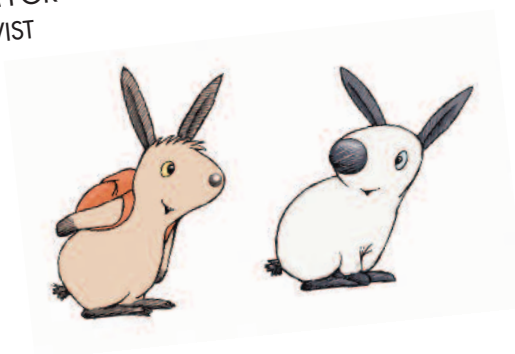
?!

MINIBIO

Två artiklar om minibio – i teori och praktik!

FÖRSKOLEBARN, FILM OCH SPRÅKUTVECKLING
AV AGNETA DANIELSSON

ATT VISA FILM FÖR SMÅ BARN
AV NINA NYKVIST

FÖRSKOLEBARN, FILM OCH SPRÅKUTVECKLING

Film och media är en viktig och självklar del i de flesta förskolebarns liv. Film, böcker, TV och datorspel är en källa inte bara för kunskap och som stoff till lekar. De fungerar också som en gemensam utgångspunkt för reflekterande, utforskande och skapande.

Enligt Barnbarometern 2002/2003 är tv-tittande det som, näst efter böcker, dagligen engagerar de flesta 3–6-åringar. Också video och dvd är media som de använder varje dag. I genomsnitt ser de cirka två timmar per dag på tv, video och dvd. Det de ser är förstås barnprogram, men också program som riktar sig till en äldre målgrupp eller vuxna. Men om programmen inte är gjorda för dem ligger de på fel nivå. Det är viktigt att barnen förstår vad de ser.

Film Gävleborg gjorde 2008 ett projekt kring filmen ”Snutfilm – för de små”. Forskaren Fredrik Lindstrand studerade hur 2–3-åriga barn tar till sig film. Utifrån sina studier har han gjort några reflektioner kring vad som är viktigt för att små barn ska förstå det de ser. Han menar att de har behov av struktur som gör erfarenheterna begripliga och att de känner igen sig i den värld som visas i filmen. Det som

skildras ska helst vara vardagliga händelser, sådant som barnen själva gjort och kan relatera till. Känslor är viktiga för historien, liksom en dramatik som bryter mot det invanda och förväntade. Där har musiken en viktig roll. Och filmens styrka är väl att den, som Lindstrand säger, är multimodal. Det innebär att den rymmer olika uttryck, som musik, bild, färg, tempo och berättarröster.

Många småbarnsfilmer baseras på välkända böcker. Det ska man utnyttja! För barnen innebär det ofta ett igenkännandets glädje att möta exempelvis Mamma Mu, Pettson och Findus, Bu och Bä och Alfons också i rörlig form. För förskolan innebär det att man kan ta hjälp av filmen för att uppnå läroplanens mål: ”Förskolan skall lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta till vara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen.” Filmen kan skapa intresse för boken, och vice versa.

Om man ser film på förskolan ska naturligtvis också de vuxna sitta med under visningen. På så vis kan man prata med barnen om det de ser och utgå från deras frågor och erfarenheter. För språk lärs ju i samtal och i samspel med andra. Det är viktigt att komma ihåg att språkförståelse kommer före språkanvändning och att man genom pauser verkligen ger barnen tid att bearbeta det de hört och kunna komma med egna reflektioner.

Finns det då några generella råd för hur man pratar med små barn? Jodå, och här är några för att underlätta deras förståelse:

- Lägre tempo
- Kortare meningsbyggnad
- Enklare meningsbyggnad
- Upprepningar
- Samtalsämnen begränsade till barnets värld
- Inga tvekljud utan flytande och tydligt tal

Men filmvisningarna behöver självfallet inte enbart följas upp av vanliga samtal. Rim, ramsor och nonsenrim är ett härligt experimenterande med språket. Att använda handdockor och dramatisera delar av det man sett kan göra berättelsen än mer fascinerande. Att rita och måla det man sett är också uppskattat. Ta gärna hjälp av s k. språkpåsar, där konkreta föremål hjälper till att befästa begrepp. Och leken förstås, den underbara lustfyllda leken! Leken och

barnets språkförmåga och språkutveckling står i ett ömsesidigt berikande förhållande till varandra.

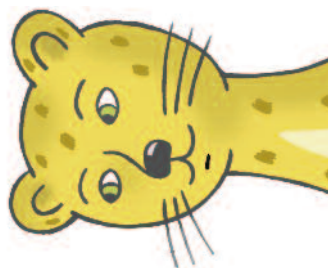
Så ta vara på filmens möjligheter att inspirera till lek! Ta hjälp av både film och böcker för att så mycket som möjligt stimulera barnens språkutveckling. På köpet får ni många roliga stunder tillsammans. Nog är det härligt!

Att läsa mer:

Barn i början. Språkutveckling i förskoleåldern. Westerland. M. Natur & Kultur, Stockholm 2009

Blöjbarnsteve – om hur barn under 3 år upplever TV och leker med fjärrkontroll. Rönnerberg, M. (red). Filmförlaget, Visby, 2008

Snuttefilmsprojektet i Gävleborg. Slutrapport. Lindstrand, F. Film Gävleborg, Landstinget Gävleborg, 2008.

ATT VISA FILM FÖR SMÅ BARN

Att visa film för små barn är lätt. Det är bara att samla dem och trycka på knappen. Men. Om man vill visa film på ett sätt som blir något annat än ett tidsfördriv – en upplevelse att växa av – behövs det en större ansträngning från vår sida. Det gäller att få in rätt ”tänk” och skapa en miljö som fungerar – och hitta rätt filmer!

RUMMET OCH UTRUSTNINGEN

Med en vanlig tv och en dvd spelare kommer man långt, speciellt om barngruppen är liten. Men vill man ge filmen chans som den konstform den är, ska man satsa litet mer.

Att få vara i ett stängt rum där man inte blir störd. Att få se filmen i ett mörkt rum, så kontraster och färger framträder. Att få höra filmljudet, så viktigt men så förbisett, om inte i surroundteknik, så åtminstone i stereo. Att få se filmen på stor duk så den riktigt ”drabbar” en. För det krävs följande:

- Mörkläggningsgardiner
- Ljudanläggning med högtalare
- Filmduk
- Dvd-spelare
- Storbildsprojektor/kanon

...och någon som kan koppla ihop det hela, förstås. När ut-

rustningen väl är på plats är den mycket lätt att sköta, med några enkla knapptryckningar blir man värsta biomaskinisten!

Tjocka sköna mattor fungerar allra bäst som sittplatser: små barn behöver byta ställning flera gånger under en längre film (stolar fixerar kroppen, kuddar lockar till lek som stör).

Lampor kopplade till en dimmer möjliggör stämningsljus; viktigt speciellt när filmen är slut, och man inte vill kastas tillbaka till vardagen alltför abrupt. Men en golvlampa med mjukt ljus som tänds när det är dags, är en enklare, nog så välfungerande, lösning. Kanske måste en liten lampa lysa under hela föreställningen, om barnen är mycket små. Också större barn kan vara mörkrädda; gör övergången till mörkläggnings mjuk, och låt de rädda barnen ha nära till en famn.

BÄDDA FÖR FILMUPPLEVELSER

Som vuxen kan man göra oerhört stor skillnad för om filmen blir en upplevelse eller ännu en programpunkt att beta av, utan sammanhang.

– Se alltid filmen innan du visar den. Då kan du svara på frågor om detaljer och händelseförlopp som kan dyka upp mitt i filmvisningen, och volym och skärpa är rätt inställda från början. Låt inte tekniken stjäla uppmärksamhet från filmen.

– Några väl valda, inledande ord om filmen som skapar förväntan och förförståelse (utan att man ”pratar sönder” handlingen och upplevelsen)

– En beteendekod (man får prata med sin kompis, men bara om filmen, och inte så man stör de andra. Man får fråga om man inte förstår)

– Medföljande vuxna måste göras införstådda om att deras beteende påverkar barnen (inget mobilprat, inget spring ut och in) och att deras famn behövs för dem som är rädda eller har svårt att hänga med.

– Se till att barnens kroppsliga behov stillats före filmen; mätta, otörstiga och o-nödiga barn kan koncentrera sig avsevärt bättre. Det blir lätt för mycket prat om man försöker göra allt detta på en gång; det är smart att säga några ord vid entrén till biblioteket, några vid ingången till filmrummet och några straxt innan filmen börjar. Det ger ramar (som ger trygghet) och fokus.

– Skapa förväntan! Men inte genom att säga att barnen ska få se en jättespännande/rolig/bra film (det bestämmer de själva) utan genom att berätta litet som man bara måste få veta (“Ina tappar sin nalle i tunnelbanan – kommer hon någonsin att få träffa den igen?”) eller genom att ställa en fråga (“Tror ni att det finns barn som kan flyga, på riktigt?”) eller genom ett oväntat påstående (“Nu ska vi resa till Japan en stund!”).

VAL AV FILM

Det finns mycket bra småbarnsfilmer – bara det senaste året har utgivningen ökat påtagligt. Vi har i den här handledningen samlat några av våra favoriter, men fler finns. Läs mer om småbarnsfilmer på

www.sfi.se/sv/svensk-film/Knattebio/
www.sfi.se/sv/filmiskolan/

EFTERÅT

Fånga barnens starka upplevelse genom att fortsätta att arbeta med filmen direkt efteråt! Man kan...

– Prata om filmen (“förstod ni vad som hände när...”, “visst var det läskigt när...”, “tur att det gick så bra...”, “vad tror ni han kände när...”, “hur tror du det gick...”)!)

– Rita en valfri scen ur filmen (se till att papper och kriteror finns till hands – golvet kan fungera som bord)!

– Lek delar ur filmen!

Har ni inte möjlighet att arbeta direkt, gör det senare; bättre än att inte göra något alls!

Lycka till med att ge små barn möjlighet att se riktigt bra film!

RÄTTIGHETSOMRÅDEN

“PRIVAT BRUK”

De filmer som hyrs eller köps i handeln är enbart avsedda för privat bruk. Det är viktigt att den som avser att visa film för en grupp människor sätter sig in i gällande regler för att undvika att i efterhand drabbas av rättsliga åtgärder.

INSTITUTIONELLA VISNINGSRÄTTIGHETER

Institutionella visningar avser visning inom organiserade grupper som t ex kan vara skolor, sjukhus, äldreboenden, kriminalvårdsanstalter, studie- och ungdomsverksamhet, kyrkliga församlingar, föreningar, företag och organisationer. Till institutionella visningar får man *inte* sälja biljetter.

OFFENTLIGA VISNINGSRÄTTIGHETER

Med offentlig visning avses i huvudsak visning av film på biograf. Men även visningar i exempelvis hotellobbys, restauranger och varuhus räknas som offentliga. All film, som visas offentligt, måste vara granskad och godkänd av Statens Biografbyrå.

BIBLIOTEKSRÄTTIGHETER

Biblioteks rättigheter ger rätten att organiserat låna ut en film. *Den utlånade filmen har rättigheter för privat bruk och får ej visas inom t ex skola och institution.*

Vill biblioteket organisera visningar inom sin verksamhet, införskaffas filmen med institutionella rättigheter.

Inom projektet Minibio – endast – har biblioteket även rätt att låna ut film för visning inom annan institution.